

4 **Монографія ужнівців**
у «Cambridge Scholars
Publishing»
СТОР.

6 **Стартапи**
як крок у майбутнє
СТОР.

8 **Поєднати**
гандбол і журналістику...
СТОР.

Закарпатський професор-унікум з УжНУ

Сергію Федаці – 60!

Київська Русь, перше написання багатотомної історії України, вагомі здобутки в галузі краєзнавства, письменницький доробок, відомі журналістські студії та багато іншого... Таким, істориком номер один у нашому виші, є доктор історичних наук, професор С.Федака. Із нагоди його прийдешнього 60-річчя пропонуємо цей матеріал.

Нинішній відомий учений народився 22 серпня 1964 р. у місті Жданов (тепер – Маріуполь; зараз, на жаль, окупований російськими військами). Там трудилися після закінчення філологічного факультету Ужгородського університету батьки – Неллі Андріївна (дівоче прізвище – Єрьомко) і Дмитро Михайлович. Через шість років сім'я переїхала до Ужгорода, де Сергій навчався в середніх школах № 1 ім. Тараса Шевченка та № 15. У позаурочний час відвідував студію образотворчого мистецтва й шаховий гурток, що діяли при Палаці піонерів. Школу закінчив із золотою медаллю. Вступав на філософський факультет Київського університету ім. Тараса Шевченка, але невдало. Почав працювати техніком обчислювального центру тресту «Закарпатліс». Через рік знову спробував стати студентом (істориком): подався до Московського університету ім. Михайла Ломоносова. Не пройшов за конкурсом, проте набраних балів

вистачило, щоб вступити на історичний факультет Ужгородського університету.

Після закінчення третього курсу був призваний на військову строкову службу, яку проходив у Прикарпатському військовому окрузі. Звільнився в запас, продовжив навчання на істфаку УжДУ. Завершив і почав трудитися молодшим науковим співробітником в одному з музеїв міста. Далі вступив до аспірантури на кафедру історії України: працював викладачем (1990–1993), доцентом (1993–2003), професором (2003–2019). Із 15 січня 2019 року – професор кафедри античності, середньовіччя та історії України домодерної доби. За цей час став кандидатом (1992) і доктором (2003) історичних наук, доцентом (1996) і професором (2005). Здобув заслужене визнання в науково-мистецькому світі. А тепер – розлогіше.

Отже, у листопаді 1989-ого С.Федака вступив до аспірантури. Науковим керівником призначили професора Володимира Задорожного. Сергій Дмитрович узявся досліджувати визначну пам'ятку XII століття «Слово о полку Ігоревім». Цікавився насамперед її відкриттям та першими публікаціями. Їх докладно проаналізував, починаючи з 1800 року. Виступав на конференціях, апробуючи свої наукові пошуки. Став

автором кількох матеріалів. У квітні 1992-ого на засіданні спеціалізованої вченої ради Ужгородського університету відбувся захист кандидатської дисертації «Відкриття та першопублікація Слова о полку Ігоревім: історико-культурні аспекти». Цей захист за-свідчив, що на небосхилі вітчизняної історичної науки з'явився новий перспективний дослідник. Як підтвердили наступні події, так і сталося.

Після захисту кандидатської дисертації Сергій Дмитрович продовжив активні дослідницькі пошуки. Його й надалі цікавило XII століття, а саме: політична історія України-Русі. Науковець дуже ґрунтовно опрацював наявні джерела та літературу з вищезазначеної проблеми. Це дозволило в комплексі розкрити тему. Історик дійшов висновку, що імперія Рюриковичів була конгломератом князівств. Починаючи з кінця XI століття, вона стала задихатися під власною вагою, одним зі свідчень чого були князівські міжусобиці. Науковець довів, що перша неконтрольована спроба демонтажу імперії здійснена в 1097 році. Але збереження торгових шляхів зі Сходу на Захід через Русь дещо відтермінувало розпад єдиної держави. Тому Русь у часи Святополка (1050–1113) і Мономаха (1053–1125) пере-

жила навіть деякий імперський резонанс. Після 1132-ого, наголошує історик, розпочався розпад імперії Рюриковичів, а це призвело до федеративної, потім і конфедеративної форм існування колишнього державного об'єднання. То була нова форма взаємин між князями. У її основі – зміни в співвідношенні сил між столичною й регіональними елітами, а також на рівні розвитку етносів, які населяли різні регіони.

На думку вченого, нові форми державного устрою (федерація і конфедерація) надали країні більшої гнучкості при реагуванні на внутрішні та зовнішні виклики. Зрозуміло, у кожній частині колишньої єдиної держави склалася власна соціально-політична структура, яка «найбільше відповідала етнічному підґрунтю кожного регіону». У 1180–1205 рр. імперія Рюриковичів остаточно розпалася на окремі історичні регіони: Україна-Русь, Володимиро-Суздальська земля, Новгород, Полоцько-Мінська земля. Цей процес супроводжувався численними усобицями й зовнішніми війнами. Загальний висновок колеги: процес державно-політичної еволюції держави Рюриковичів від імперії до системи окремих незалежних держав – цілком закономірний.

Закінчення на стор. 3.

Володимир Смоланка ввійшов до рейтингу 1000 ректорів світу

Як повідомляє shkola.obozrevatel.com, «Україна посіла 34 місце в рейтингу кращих країн, де рівень якості й результативності ректорів та університетів на користь громадян був найвищим».

Крім того, Міжнародне агентство державних, корпоративних і приватних рейтингів оприлюднило список провідних очільників закладів вищої освіти. Особливо приємно, що ректор УжНУ, професор Володимир Смоланка посів 943-ю сходинку.

При складанні вищеназваного списку, зазначає shkola.obozrevatel.com, до уваги брали такі показники, як досягнення студентів, внесок університету в економіку країни, світу, рівень професійного розвитку співробітників тощо.

Вітаємо Володимира Івановича та бажаємо нових успіхів! **Володимир Тарасюк**, «Погляд».

Щирі вітання Оксані Лютій!

Із нагоди ювілею сердечно вітаємо шановну колегу О.Люту! Нехай у задумах завжди буде мудрість, на роботі – підтримка, удома – увага та взаєморозуміння, у серці – світло від людської вдячності. Нехай завжди Вас супроводжують щаслива зоря удачі, Боже благословення, а в домі панують любов, злагода та добробут на многая і благая літ.

Колектив Наукової бібліотеки УжНУ.

УжНУ підписав угоду з МАЛІЖ

І вже є результати!

Правління організації «Міжнародна академія літератури і журналістики» (МАЛІЖ) та Ужгородський національний університет – відповідно ректори Василь Тарчинець і Володимир Смоланка – уклали двосторонню Угоду про заснування Ужгородського відділення-філії МАЛІЖ на базі кафедри журналістики УжНУ.

МАЛІЖ запрошує до членства студентів, прагне їх заохочувати, підтримувати творчу діяльність, зокрема публікувати твори в електронних та друкованих засобах масової інформації академії, а також у виданнях Міжнародного центру впровадження програм ЮНЕСКО, залучати для участі в щорічному Міжнародному фестивалі «Рекітське сузір'я», друкувати доробки здобувачів фаху у Всеукраїнському літературно-художньому журналі «Країна талантів», сприяти в проведенні спільних заходів, таких як фестивалі, літературно-мистецькі конкурси...

Зі свого боку кафедра журналістики (а саме завідувач Євген Соломін та доцент, почесний професор МАЛІЖУ Володимир Тарасюк) братиме участь у вищеназваних ініціативах, створює на базі кафедри Ужгородське відділення-філію Міжнародної академії літератури і журналістики та прийматиме до його лав студентів за їхньою згодою.

І вже є практичний результат співпраці. Першокурсниці взяли участь у щорічному фестивалі «Рекітське сузір'я», який в умовах воєнного стану відбувався онлайн. Зокрема, подали свої напрацювання на конкурс творчих робіт. І як стало відомо, журі назвало тріумфаторів. У категорії «18-21 рік» у номінації «Журналістика і публіцистика» Софія Сливка посіла перше місце, Софія Скиба – друге, Аліна Турок – третє. Вітаємо наших призерок!

Анна Петрішка, студентка відділення журналістики.

Навчальна практика географів

Літо – час практики. Проходили її й студенти 2 курсу спеціальностей «Географія» та «Середня освіта. Географія» із метою поглибленого вивчення господарської, соціальної сфер Закарпаття, особливостей його розташування.

Значну увагу практиканти приділили містам Ужгород та Мукачево, які є яскравими прикладами урбаністичного розвитку області. Студенти мали

змогу докладно ознайомитися з історією, культурою та соціально-економічними аспектами.

Важливою складовою підготовки майбутніх фахівців стало відвідування туристичних об'єктів області. Це – озеро Синевир, водоспад Шипіт, Центр реабілітації бурих ведмедів, краєзнавчі музеї, виноградники компанії «Шато Чизай», а також равликова та буйволина ферми. Кожна екскурсія супрово-

Понад 9250 заяв на вступ

Відбулося чергове засідання Приймальної комісії УжНУ. Із-поміж розглянутих питань – процес прийому заяв від абітурієнтів, затвердження результатів вступних випро-

бувань, небюджетні конкурсні пропозиції тощо.

31 липня завершився прийом заяв від вступників на бакалаврський рівень. До Ужгородського національного

університету подано більш ніж 9250 таких заяв. Найчастіше абітурієнти обирали юридичний, факультет інформаційних технологій, історії та міжнародних відносин.

Липневе засідання вченої ради

Незважаючи на розпал літньої спеки та довгоочікувані канікули, 2 липня відбулося чергове засідання вченої ради. Розпочали з приємних урочистостей: декан факультету післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки, професор Іван Чопей отримав нагородний знак «За розвиток Закарпаття» від Закарпатської обласної ради та Закарпатської ОВА; професорка кафедри української літератури філологічного факультету Валентина Барчан – почесну грамоту від Закарпатської обласної ради за популяризацію філологічної науки та української культури. Крім того, ректор УжНУ Володимир Смоланка нагородив декана медичного факультету, професора Олександра Болдіжара подякою за багаторічну невтомну працю. Свої відзнаки одержали також інші викладачі.

Важливою частиною засідання став розгляд атестаційних і конкурсних справ. Відповідно до результатів голосування, учене звання професора здобули: Віталій Малир (кафедра акушерства та гінекології); Михайло Онисько (органічної хімії);

Ганна Сливка-Тилишак (теорії ймовірностей і математичного аналізу); доцента – Оксана Гаяш (кафедра фізичної терапії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти); Назарій Гелей (хірургічної стоматології та клінічних дисциплін); Мирослав Гончарук-Хомин (терапевтичної стоматології); Андрій Задорожний (лісівництва); Ласло Зубанич (історії Угорщини та європейської інтеграції); Надія Кіс (міського будівництва та господарства); Тетяна Ключкович (загальної педагогіки та педагогіки вищої школи); Олександра Паллаг (медико-біологічних дисциплін); Галина Попович (плодоовочівництва і виноградарства); Інна Турияниця (історії Угорщини та європейської інтеграції); Володимир Шетеля (стоматології післядипломної освіти); Марія Шніцер (філософії); Олександр Шпак (програмного забезпечення систем); Леся Юсько (медико-біологічних дисциплін).

Завідувачами кафедр стали: неорганічної хімії – Ігор Барчій; фізичної та колоїдної хімії – Неля Голуб; онкології та радіології – Святослав Жеро; соціальної медицини та гігієни – Анжеліка

Керецман. Професорами – Іван Хаща (кафедра акушерства та гінекології); Ярослав Греца (господарського права).

Далі розглянули чимало питань, зокрема присвоєння звання «Почесний доктор ДВНЗ «Ужгородський національний університет» Іоану-Мірчі Фаркашу, призначення рецензентів для експертизи докторських дисертацій, створення спеціалізованих учених рад із метою присудження ступеня доктора філософії, рекомендації до вступу в докторантуру, затвердження освітньо-наукових програм, навчальних планів і програм курсів підвищення кваліфікації, затвердження кандидатур на призначення іменних стипендій студентам за результатами літньої сесії...

Перед завершенням засідання В.Смоланка, якого на недавній сесії обласної ради обрали амбасадором Закарпаття для просування іміджу нашого краю на міжнародній арені (про що вже інформував офіційний сайт УжНУ), побажав гарного відпочинку й накопичення сил перед новим навчальним роком.

Софія Скиба, «Погляд».

Генерація UA – у гуртожитку № 2

Новий мультифункціональний простір офіційно відкрито з 11 липня.

Мережа центрів розвитку Генерація UA – унікальна ініціатива, яка має на меті відновлення зруйнованих приміщень і створення платформ для інновацій, освіти та самореалізації молодого покоління в Україні. БФ «Жов-

то-блакитні крила», організатор проекту, уже має досвід у створенні мультифункціональних просторів, спрямованих на підтримку української юні.

У центрі діятимуть профорієнтаційні програми, ініціативи в галузях фізичного, ментального здоров'я та соціального розвитку як для дітей, молоді,

так і для вчителів, тренерів. Найближчим часом буде оприлюднено план заходів на сторінках БФ «Жовто-блакитні крила», УжНУ, а також на студентських/учительських платформах, у групах батьків.

Максиміліан Бабинець, студент відділення журналістики.

Завершив земний шлях Олександр Чмель

Колектив Інформаційно-альма-матер загалом висловлюють співчуття родині з приводу важкої втрати. О.Чмель був чудовим керівником ІОЦ.

Олександр Федорович, уродженець Чернігівщини, залишив земний шлях на 77-ому році життя. Навчався на математичному факультеті й працював в УжНУ з 1981 р. Займався обробкою баз

даних студентів, забезпечував інформацією структурні підрозділи нашого вишу, формував звітність для профільного міністерства, вів облік здобувачів фаху та створював накази на призначення стипендій. Був доброю людиною й сім'янином, із дружиною Марією виховав трьох доньок. Вічна пам'ять!

Яна Легеза за інформацією ІОЦ УжНУ.

Консолідований рейтинг вишів України-2024: ми на 11-й позиції

Інформаційний освітній ресурс «Освіта.ua» склав консолідований рейтинг закладів вищої освіти України 2024 року. У списку з-понад 200 вітчизняних вишів Ужгородський національний університет посідає 11 місце.

При ранжуванні вітчизня-

них ЗВО використано сумарні показники таких національних рейтингів закладів освіти України, як «Топ-200 Україна», «Scopus» та «Бал НМТ на контракт». Зокрема, рейтинг «Scopus» охоплює показники відповідної бази даних як інструмент сканування цитова-

ності наукових статей. Своєю чергою, «Бал НМТ на контракт» брав до уваги показники середнього бала національного мультипредметного тесту вступників-2023 з урахуванням контрактного навчання, тобто намірів абітурієнтів здобувати фах у виші власним коштом.

У коментарі для нашої газети Мирослава Лендбел, проректорка з науково-педагогічної роботи, професорка, зазначила: «Показники цих національних та інших – міжнародних – рейтингів свідчать про сталі позиції УжНУ в списку найкращих університетів Украї-

ни і світу. Приємно також, що ми посідаємо третю-четверту сходинку серед університетів України за критерієм дотримання засад сталого розвитку, прогресуємо за показником міжнародного визнання».

Володимир Тарасюк,
«Погляд».

Закарпатський професор-унікум з УжНУ

Сергію Федаці – 60!

Початок на стор. 1.

У контексті до вищевикладеного додам, що Сергій Дмитрович регулярно брав участь у роботі наукових конференцій (міжнародних, всеукраїнських, регіональних), апробуючи результати наукових пошуків. А ще мав 42 публікації з теми дослідження, серед них – три монографії: «Політична історія України-Русі доби трансформації імперії Рюриковичів (XII століття)» (Ужгород, 2000), «Герої «Слова о полку Ігоревім» (Ужгород, 2001), «Землі і міста княжої України-Русі» (Ужгород, 2002).

Логічний наслідок роботи в згаданому напрямку – успішний захист у листопаді 2003 року на засіданні спеціалізованої вченої ради в Харківському національному університеті імені Василя Каразіна докторської дисертації, яка стала помітним внеском у вітчизняну історіографію. Знову ж таки наголошу: уперше в історії нашого історичного факультету була виконана дисертаційна робота з проблематики Київської Русі. Це, безперечно, – вагомий здобуток вишу.

Ще С.Федака вперше взявся за «Історію України» і майже написав її в 16 томах. Розділив вітчизняну історію на чотири етапи. Перша серія має назву «Долітописна історія», складається з чотирьох томів. У них дослідник висвітлює періоди кам'яного й мідно-бронзового віку, скіфо-сарматську добу та велике переселення народів. Ці томи побачили світ в Ужгороді (як і всі наступні) у 2020 р.

Друга серія – «Літописна історія». Це – п'ять томів, які вийшли в 2021-2022 роках. Тут висвітлено вагомі питання вітчизняної історії: «Київська Русь і Великий степ», «Руські князівства, Дешт-і-Кипчак і прилеглі землі», «Ординсько-Литовська доба 1242-1492», «Козацько-шляхетська доба 1492-1648», «Гетьманська доба 1648-1764». Фактично вчений досліджує середньовічну історію України.

Наступна (третя) серія «Модерна історія» складається із 7 томів. Перший – «Імперська доба 1764-1914», тобто до початку Першої світової війни. Далі – томи «Перша Світова війна та українські визвольні змагання 1914-1923», «Міжвоєнна доба 1923-1938», «Друга Світова війна: передумови, перебіг, відлуння 1938-1954». Ці 13 томів побачили світ у 2023 році. Сподіваюся, вийдуть наступні заплановані три томи: «Атомна доба 1954-1986», «Унезалеження 1986-1996», «Розбудова держави 1996-2024». Ще раз акцентую: Сергій Дмитрович є першим закарпатським дослідником-автором багатомної історії України.

До слова, обидві дисертації написані переважно на основі літописів. Колега не тільки опрацював середньовічні джерела та використав їх у своїх працях, а й підготував окреме видання: «Літописні джерела з історії княжої і козацької України-Русі» (Ужгород, 2003). Тут автор проаналізував майже двісті джерел. Позитивним є й те, що у виданні після характеристичного кожного літопису наведено інформацію про його публікації (починаючи з перших) та список наукових розвідок про документ.

Учений має значні здобутки й у галузі краєзнавства. Написав книжку «Населені пункти Закарпаття: історико-географічний довідник» (Ужгород, 2014). Тут знову використано слово «вперше». Адже С.Федака навів стислі дані про всі 607 населених пунктів краю (11 міст, 19 селищ міського типу та 570 сіл). Відтоді змінився адміністративно-територіальний устрій краю. Передусім відбулось укрупнення районів: їх стало 5. Над книжкою автор працював 15 років. Порушує й питання заснування міста (чи села), пропонує археологічну передісторію, перебіг історичних подій, згадує архітектурні та інші пам'ятки тощо. Це видання має солідний список літератури про той чи інший населений пункт. Додам, що Сергій Дмитрович є членом Національної спілки краєзнавців України (2014).

У коло наукових зацікавлень історика входили й давні цивілізації на території України, Гетьманщини та Руїни й аж до стратегічних і фронтових операцій на території України в роки Другої світової війни. Досліджуючи різні питання, використовував джерела та найновішу наукову літературу.

Сергій Дмитрович звертався до багатьох проблем історії Закарпаття. Серед них варто виокремити такі: історія Ужгорода, державна приналежність краю в XII столітті, розвиток українського етносу в регіоні, прийняття, розвиток християнства на Закарпатті, історичні погляди Олександра Духновича, Олександр Мицюк і Закарпаття, перебування Івана Ольбрахта на Підкарпатській Русі, події Карпатської України 1938-1939 років, визволення краю Червоною армією та його возз'єднання з УРСР, вибори в часи незалежності, їх особливості тощо.

Підсумовуючи внесок С.Федаки у вітчизняну історичну науку, підкреслюю: він є провідним українським істориком. Праці колеги вирізняються вагомою джерельною базою, удалою структурою, логічністю викладу матеріалу, аргументованими узагальненнями. Знання нау-

ковця, безперечно, є універсальними, енциклопедичними. Він досягнув вершин не тільки в історичній науці, а й в інших царинах, про що йтиметься далі. Зокрема, Сергій Дмитрович добре відомий як досвідчений лектор та методист. Він уже майже 34 роки – педагог вищої школи. За цей час пройшов шлях від викладача до професора. Із чудовою підготовкою. Досконало знає фактичний матеріал, тому ніколи не користується текстами лекцій. Заняття цікаві, динамічні, творчі. Колега своє головне педагогічне завдання вбачає в тому, щоб навчити студентів учитися. І наголосити: це доведеться робити все життя. Викладає нормативні курси «Історія та культура України», «Давні цивілізації на території України», а також спецкурси: «Політична історія України-Русі (середина XI ст. – 1240 р.)» і «Запорізька Січ та її роль в історії України». Крім того, навчав вітчизняної історії на різних факультетах нашого університету.

А ще колега є автором навчального посібника для випускників загальноосвітньої школи «Історія України XX століття» (Ужгород, 1996) та підручника для студентів вишів «Історія України з найдавніших часів до 1648 року» (Ужгород, 2014). До речі, це – перший випадок, коли закарпатець одноосібно підготував ґрунтовний підручник із вітчизняної історії. Тому вихід у світ згаданого видання став помітною віхою в літописі Ужгородського національного університету взагалі та історичного факультету зокрема.

Професор С.Федака дбає й про підготовку науково-педагогічних кадрів. Під його керівництвом написали й захистили кандидатські дисертації двоє аспірантів: Юрій Мателешко та Інна Туряниця. Ще кілька молодих науковців завершують написання дисертаційних робіт. Зараз професор є науковим консультантом доцента Ярослава Андрусика, який працює над докторською «Утвердження та функціонування станово-представницької монархії в Чеському королівстві за правління династії Ягеллонів і Габсбургів». Вірю, ця наукова проблема буде успішно розв'язана.

Колега не тільки науковець і педагог, а й письменник, член Національної спілки письменників України (2006). У його творчому доробку – збірки поезій «Дороги кохання» (Ужгород, 2004), «Окружини дзеркал» (Ужгород, 2004), «Небесні суходолі» (Ужгород, 2006), «Калейдоскоп календаря» (Ужгород, 2014), новели «Яблуко від Єви» (Ужгород, 2005), «Історії нестримна течія» (Ужгород, 2021), збірка оповідань «Ковчег над Ужем» (Ужгород,

2018). Як відзначають рецензенти (Наталя Вигодіванець, Катерина Грешишин, Василь Кузан, Мар'яна Нейметі, Марина Боднар та інші), С.Федака пише про боротьбу добра й зла. І добро одержує перевагу над усім поганим.

Крім поезій, колега є автором художньо-документальної повісті «Карпатський кросворд» (Ужгород, 2009) та історико-пригодницького роману «Валет Валентина Другета» (Ужгород, 2010). Рецензент Петро Ходанич підкреслив, що автор «створив міф про середньовічний Ужгород, створив як серію легких акварельних зарисовок із життя володарів і підлеглих, що, врешті, жили в одному історичному часі».

Сергій Дмитрович є відомим журналістом у краї та за його межами. Вирізняється фантастичною працездатністю. За попередній період (а це – 24 роки) опублікував у періодичних виданнях, передусім у газетах, понад 3000 статей, нарисів, інтерв'ю, заміток, рецензій. Найчастіше його матеріали брали «Срібна Земля», «Срібна Земля-фест», «Ужгород», «Чорна гора», «Закарпатська правда», «Тиждень», «Трибуна», «РІО», «West-експрес», «Чиста політика», «Післямова», «Старий Замок-Паланок», «Просвіта» тощо. Плік журналістської праці припав на 2006 рік, коли С.Федака регулярно друкувався в шести добре відомих тижневиках. Відвідав під час престоурів близько 300 закарпатських сіл і селищ, усі міста й замки. За опитуванням-рейтингом фонду «Демократичні ініціативи» у 2004 р., увійшов до списку 144 найавторитетніших журналістів України.

Колега – невтомний і в громадській роботі: член експертної ради «Людина року», член ученої ради факультету історії та міжнародних відносин. Із 2010-ого – член ради Закарпатського крайового культурно-освітнього товариства «Просвіта». Також член правління Закарпатської обласної організації Національної спілки письменників України, учасник численних письменницьких з'їздів. Крім того, – член експертної ради з визначення суспільно значущих видань при обласній адміністрації, член експертної ради з перейменування вулиць при Ужгородській міській раді, член обласної комісії з театральних премій ім. братів Шерегіїв, член інших комісій із місцевих літературних премій, член Ужгородського пресклубу. Не ділить роботу на важливу й другорядну: у невтомного трудівника всі завдання важливі. І завжди встигає.

Доручення виконує добро-

совісно та вчасно. Багаторічна сумлінна праця ювіляра частково відзначена. Так, його нагороджено грамотою Закарпатської обласної ради (2008), грамотою ректорату УжНУ (2012) і почесною відзнакою Ужгородської міської ради (2008). С.Федака – лауреат премії імені Августина Волошина крайового товариства «Просвіта» (2008), почесний член закарпатської «Просвіти» (2015). Був відзначений Всеукраїнською літературною премією імені Зореслава (2009), чотири рази – обласною премією імені Федора Потушняка (2010, 2014, 2018, 2021), імені Михайла Бабидорича (2014), імені братів Євгена і Юрія-Августина Шерегіїв (2018).

Із церковних нагород відзначений архієрейськими грамотами владики Мілана (2010, 2011), премією імені о.Василія (Проніна; 2011), Орденом Почаївської ікони Пресвятої Богородиці (2010). Двічі колегу нагороджували відзнакою журналістської ради «Людина року» (2005, 2010). У 2007 р. міжнародна організація «ВІЖІ-3000» вручила орден «Патріот України». Двічі лауреат громадської відзнаки «Лицар Срібної землі» (2008, 2009). Тричі дипломант відзнаки «Книга від Миколая» (2009-2011). Зрозуміло, це неповний перелік нагород науковця, педагога й громадського діяча.

Як свідчить зміст вищевикладеного, професор С.Федака досягнув значних наукових і творчих результатів. Здається, не реально для звичайної людини. Але колега не зовсім звичайний. В одній із моїх статей про нього було сказано: «...особистість, щедро обдарована талантом». І це дійсно так. Крім того, завжди буде плани. Тому божаємо Сергію Дмитровичу доброго карпатського здоров'я, щастя, благополуччя, невичерпної енергії, життєвого оптимізму, наснаги для нових звершень і Божого благословення на многі й благі літа! З роси і води Вам, шановний колего!

Микола Олашин,
кандидат історичних наук.

Монографія ужгородських науковців вийшла у видавництві «Cambridge Scholars Publishing»

Подія, винесена в заголовок, датується 21 червня 2024 року. Ідеться про монографію «Geo-economic Paradigm Shifts in Global Banking Systems» («Зміна геоекономічної парадигми у глобальних банківських системах»). Автори – Марина Король, професорка УжНУ, заступниця декана факультету міжнародних економічних відносин, Член правління ГО «Всеукраїнська асоціація міжнародників-економістів»; Богдан Данилишин, професор, академік НАН України; та Igor Korol, професор, проректор із науково-педагогічної роботи нашого вишу. Завдяки аналізу банківських систем ця монографія розробляє унікальну концепцію для дослідження відмінностей і шляхів еволюції в умовах глобальних трансформацій. Видання проливає світло на інституційний контекст, що формує сучасні макроекономічні процеси. Крім того, пояснює, як комерційні банки виконують посередницькі функції в усьому світі, удосконалюючи методологію для підвищення ефективності та конкурентоспроможності банківської системи.

Дослідження показує: банківські системи ЄС пройшли через трансформаційні процеси, які передували створенню Європейської валютної системи. Зміни в банківському секторі США призвели до зменшення

його ролі у фінансовому посередництві. На відміну від цього, канадська банківська система зберегла стійкість та високу конкурентоспроможність на ринку. Криза 2008–2009 років стимулювала розширення діяльності ісламських банківських установ.

Я поспілкувався із заступницею декана, професоркою кафедри міжнародних економічних відносин М.Король...

– Марино Михайлівно, які були Ваші емоції, коли дізналися, що монографія вийшла в «Cambridge Scholars Publishing»?

– Неймовірно, бо відчуваєш: твоя праця може стати настільною книжкою для керівників та аналітиків багатонаціональних підприємств, міжнародних банків, фінансових установ, а також для викладачів і студентів.

– Хто став ініціатором написання праці?

– Важко однозначно відповісти на це запитання, адже монографія – колективна. Я та Богдан Данилишин – банкіри-економісти, а Igor Korol має фундаментальні знання з економіко-математичного моделювання, застосування яких зробило дослідження цікавим для аналітиків і практиків.

– Чому обрали саме задекларовану тему?

– Понад 10 років я працювала в одному з провідних банків України, перш ніж декан

факультету міжнародних економічних відносин, професор Микола Палінчак та завідувач кафедри Михайло Лендел запросили мене як банкіра-практика викладати «Кредит і банківську справу» для студентів 4 курсу. На той час я обіймала посаду начальника відділу роздрібного продажу. Ні хвилини не вагалася – погодилася, про що ніколи не пошкодувала. Два роки поєднувала роботу в банку й на факультеті, та все ж віддала перевагу останньому. Чому? Бо хотілося передавати свої практичні знання, разом зі студентами поринати в тонкощі роботи банкірів. До речі, тему свого докторського дослідження теж пов'язала з банківськими установами. Так, у 2021 році в Інституті міжнародних відносин Київського національного університету успішно захистила докторську дисертацію «Парадигмальна диференціація банківських систем в умовах глобальних трансформацій». Надалі свої наукові пошуки теж продовжую в напрямку банківництва, оскільки, глибинно проаналізувавши еволюцію, динаміку, механізми регулювання англосаксонської, європейської, ісламської та вітчизняної банківської систем, я зрозуміла, що саме банки є тими кровеносними судинами, без яких неможливе функціонування економічного організму як країни, так і світу. Окремі наукові результати моєї

дисертації були використані в практичній діяльності Національного банку України, про що свідчить виданим довідка. Першим опонентом роботи став на той час Голова Ради Національного банку України, академік Національної академії наук України, професор Богдан Данилишин, із яким я плідно продовжила наукову роботу.

– Наскільки довгим був шлях книжки до друку?

– Тільки перемовини з видавництвом тривали рік! «Cambridge Scholars Publishing» – незалежний академічний видавець (заснований 2001 року колишніми викладачами та дослідниками з Кембриджського університету, які публікують оригінальні наукові роботи з широкого кола тем) – надає передові видавничі послуги, відстоюючи оригінальне мислення. Сам процес прийняття до друку складався з декількох етапів. Спершу від нас попросили бодай розділ, аби зрозуміти, чи дослідження відповідає тим високим критеріям, які ставить видавництво. Після успішної апробації розділу ми надали дуже багато різної ін-

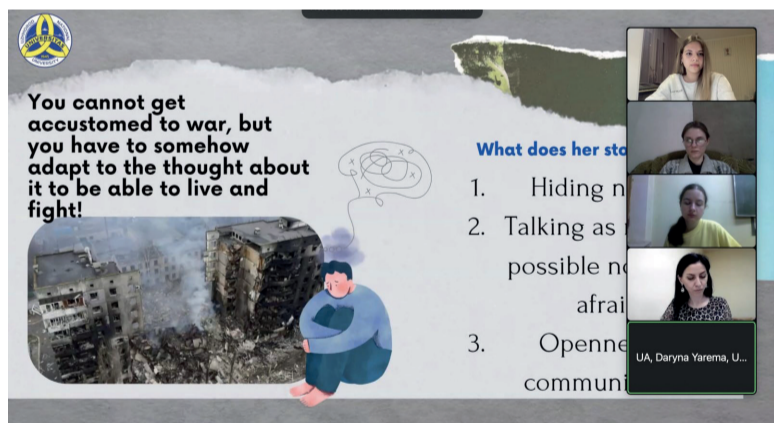
формації про себе, де докладно описували сферу наукових інтересів. Водночас слід було переконати це видавництво, чому саме наша монографія має бути цікавою видавцю і яке коло читачів може охопити. Тільки після цього ми надіслали повне дослідження для друку.

Варто відзначити, що коректори у видавництві дуже швидко та якісно опрацьовують поданий матеріал. Незважаючи на те, що монографія складається з 580 сторінок, лише після двох тижнів редагування працю передали на верстку.

І ось результат. Вітаємо з ним авторів та бажаємо нових вагомих видань!

Максиміліан Бабинець,
студент
відділення журналістики.

Єднання культур через міжнародну співпрацю

Обмін досвідом, думками та розширення знань про різні країни світу в міжнародному проекті задля досягнення транскультурної компетентності – усе це вчоргове стало можливим для активних студентів УжНУ в межах партнерської співпраці з університетами Аргентини, Еквадору, Мексики, Домініканської Республіки, Туреччини, Великобританії, Чехії та України. У проекті «Епістемічна справедливість: транскультурна компетентність і стійкість ідентичності» серед активних учасників були: Universidad del Azuay (Ecuador), Masaryk University (the Czech Republic), Pontificia Universidad Católica Madre y Maestra (Dominican Republic), Catholic University of Salta (Argentina), University College London (the UK), українські Горлівський інститут іноземних мов Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» та ДВНЗ «УжНУ». Це – уже другий проект партнерства, спрямований на покращення взаєморозуміння між народами з різних

куточків світу, зокрема поглиблення глобальної обізнаності та вміння коректно взаємодіяти в міжкультурному середовищі.

Кожен університет мав змогу представити власну країну, зацентрувавши увагу на бажаних та актуальних моментах. Таких презентацій упродовж чотирьох сесій тривалістю півтори години було вісім. Зокрема, команда студентів УжНУ з координаторкою Антоніною Буліною на презентації своєї держави розповіли історію Анжели Бабкіної – жінки, котра народилася й виросла в Ілловайську Донецької області, проте через російсько-українську війну була змушена неодноразово мігрувати в межах країни. На прикладі героїні вдалося розкрити унікальність, розмаїтість, особливості України. Говорили й про стереотипи щодо наших громадян із різних регіонів, ВПО та, звісно, про війну, її вплив. Адаже з огляду на події сьогодення неможливо не акцентувати на цьому увагу. Основною метою нашої команди, безперечно, було представлення Батьківщини як сучасної, евро-

пейської, неймовірно сильної країни з безстрашним та незламним народом.

Після виступу представників кожного з партнерських університетів учасники мали час на обговорення актуальних питань про ту чи іншу державу й обмін думками стосовно презентації в окремих зум-кімнатах (по 5–10 осіб), обов'язково з різних країн та університетів. Саме ці розмови, крім очевидних завдань проекту, стали цінним досвідом для студентів. За чудової практики спілкування англійською особливо вдячна Владислава Мішко з факультету іноземної філології (закінчила перший курс): «Це був мій перший досвід міжнародної комунікації, та, сподіваюся, не останній. Під час проекту й після його завершення проекту переповнювали змішані емоції. Важко долати мовний бар'єр, але з допомогою інших учасників мені вдалося докладніше розібратися в темі та спілкуватися невимусовно», – каже дівчина. Такої думки і Юлія Панфілова з філологічного факультету (перейшла на третій курс): «Цей досвід допоміг відчути різноманіття культур країн, адже з представниками деяких я говорила вперше. Звісно, мовний бар'єр міг дещо ускладнити комунікацію, проте покращив наше вміння адаптуватися в середовищі, яке відрізняється від звичного».

Загалом спілкування з іноземними студентами відбувалося легко, незважаючи на розбіжності в культурі чи поглядах на певні соціальні питання. Подібні обговорення допомогли сторо-

нам зрозуміти позиції одне одного, а для когось навіть стали поштовхом до перегляду власних переконань.

Усі представники нашого університету, незалежно від факультету, спеціальності, рівня досвіду участі в міжнародних проектах та відкритості в спілкуванні з іноземними колегами, задоволені. Ксенія Канюка, яка закінчила 4 курс факультету іноземної філології, зауважила: «Причиною моєї участі в проекті «Epistemic Justice: Transcultural competence and the Sustainability of Identity» є бажання пізнавати новий, невідомий раніше світ, та можливість комунікувати.

Усвідомлення того, що на Землі 7 мільярдів людей ідесь 1 мільярд – твої однопумці, – висновок, який не давав мені спокою.

А найцікавіший момент – створення нашого виступу для цього заходу, оскільки тривала плідна й захоплива командна робота. Учасники групи – люди, які заряджають позитивною енергією, натхненням. Хочеться також сотні разів дякувати нашій керівниці, викладачці Антоніні Михайлівні (Літак – прим. авт.), котра підтримувала, наставляла на правильний шлях. Про досвід спілкування з іноземними колегами дівчина відгукується з особливою теплотою: «Дивовижно, як щодо однієї теми може бути стільки різних поглядів та шляхів дослідження! Це допомагає зрозумі-

ти її з різних аспектів. Звичайно, спілкування з новими людьми обов'язково чогось навчає».

Мені як учасниці ініціативи такі події видаються одним із найкращих видів позааудиторної діяльності. Я дістаю неймовірне задоволення від розмов з іноземцями, пізнаючи все різноманіття нашої планети. Адаже крім тем, на розкриття й обговорення яких був спрямований проект, я також дізналася про особливості природи, почула цікавинки про неї, а ще – про традиції, жителів країн, назви яких раніше бачила лише в книжках чи на просторах інтернету. Спілкування із жителями Південної Америки наблизило до розуміння їхньої культури та навіть наштовхнуло на думки про відвідання тих країв у майбутньому.

Завдяки можливості спілкування на кожній сесії з деякими учасниками мені вдалося навіть обмінятися контактами та продовжити пізнання культури одне одного. Дуже ціную все! Дякую університетові, викладачам і координаторам проектів за подібні шанси. Щиро раджу мати схожий досвід усім студентам. Адаже зараз, у сучасному інклюзивному та розвиненому світі, обов'язком кожного з нас є бажання розширювати свої горизонти, глибше пізнавати життя. Це допоможе стати відкритішими й толерантнішими громадянами глобального суспільства, яке прагне до гармонії, співпраці та взаємоповаги.

Олександр Свеженцева
студентка
відділення журналістики.

Щемлива мить і у філологів – вручення дипломів. За інформацією заступниці декана з виховної роботи Марти Демчик, навчання завершили 84 бакалаври (7 із них – на відмінно). Із напутнім словом звернувся декан Юрій Бідзіля, академнаставниця з українського відділення Ольга Пискач, мама випускниці Агнеси-Богдани Емілія Русин. Посвідчення члена НСЖУ отримав Нікіта Лісовець, а кращі дипломники – грамоти за активну діяльність. Фото- та відеоспогади линули зі сцени... Щастя вам, наші випускники, надалі!

ФОТОФАКТ

Досвід як безцінний внесок у професійний розвиток

Думки з ФСНУ

Проходження практики є важливим етапом навчального процесу, що дозволяє студентам застосувати теоретичні знання в реальних умовах, набратися професійного досвіду та підготуватися до майбутньої кар'єри. В Ужгородському національному університеті практична підготовка є невідомою частиною навчання, що надає унікальну можливість ознайомитися з роботою у своїй галузі, розвинути необхідні навички та встановити професійні контакти. Молодь факультету суспільних наук розповіла про проходження практики.

Віолета Ізай, студентка 2 курсу (спеціальність «Початкова освіта»): «Моя педагогічна практика в приватній школі була насиченою й цікавою. Мала змогу працювати з класами різного віку, проводити уроки, готувати навчальні ма-

теріали та організувати позакласні заходи. Подобається шукати індивідуальні підходи до учнів, виявляти творче бачення. Крім того, я відчувала підтримку з боку колективу, що створювало дружню та сприятливу атмосферу для роботи. Практика допомогла мені розвинути професійні навички викладання й управління класом, навчилася ефективно планувати уроки, застосувала теоретичні знання, отримала безцінний досвід і зрозуміла краще роботу вчителя. Завдяки цій практиці я стала впевненішою у своєму професійному виборі й підготувалася до майбутньої кар'єри в освіті».

Юлія Вовк, студентка 1 курсу (спеціальність «Психологія»): «Практику я проходила в школі, де комунікувала з дітьми різного віку, спостерігала за роботою тамтешнього пси-

холога: особливу увагу я звернула на те, які поради фахівець давав щодо учнів учителям. Найприємніше було бачити, як психологічна підтримка позитивно впливає на школярів, допомагає їм долати труднощі, розвиває впевненість у собі та покращує взаємини з однолітками й наставниками. Стажування допомогло мені глибше зануритись у світ психології, дізнатися більше цікавої та корисної інформації про розвиток дітей і підлітків, їхні емоційні, соціальні потреби, а також про ефективні методи підтримки. Це було надзвичайно корисно».

Ангеліна Соколова студентка 2 курс спеціальності «Початкова освіта»: «Педагогічну практику проходила в початковій школі впродовж трьох тижнів. Я працювала з учнями 1–4 класів, спостерігала за роботою досвідчених

учителів та проводила власні уроки. У мої обов'язки входило готувати та проводити заняття, організувати ігри тощо. Цей досвід дозволив мені розвинути педагогічні навички й зрозуміти особливості роботи вчителя. Під час практики найбільше сподобалося спілкуватись із дітьми, а також використовувати творчий підхід до навчання, розробляти інтерактивні уроки та ігри. Здобула цінний досвід роботи зі школярами, що дозволило краще зрозуміти їхні потреби й особливості».

Отож проходження практики є корисним досвідом для студентів, адже знання, якими можна збагатитися під час навчання, є найціннішими та неодмінно пригодяться в майбутньому.

Анна Петришка,
студентка
відділення журналістики.

Ангели в білих халатах

Дещо про героїзм, знання та відданість справі

Сучасні методи лікування, командна робота, вміння знаходити нестандартні рішення складних проблем, адже кожен пацієнт – унікальний випадок... Усе це – про навчання на спеціальностях, що стосуються медичної сфери (до речі, 27 липня був День медичного працівника).

Підготовка реабілітологів – не менш важлива: саме вони рятують людей, які постраждали внаслідок бойових дій, повертають до нормального життя. Юні фахівці навчаються допомагати хворим відновлювати рухові функції та можливості працювати.

Отож якісна освіта медиків, зокрема реабілітологів, – інвестиція в майбутнє України, гарантія того, що постраждали від нападу росіян люди отримають необхідну допомогу та вийдуть на шлях до перемоги над недугами й іншими наслідками війни.

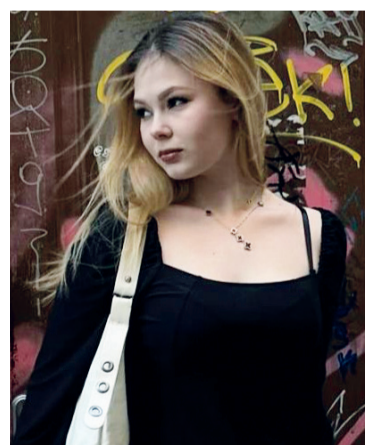
Анна Коваль, студентка факультету здоров'я та фізичного виховання (спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія»; на фото вгорі), розповіла: «Із раннього дитинства я мріяла допомагати людям. Цікавилася медициною, але хотіла працювати не просто лікарем, а безпосередньо впливати на життя людей, покращуючи їхню фізичну

мобільність і працездатність. Саме тому обрала спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія». Навчання дало мені глибокі знання з анатомії, фізіології, патофізіології, психології, інших дисциплін, необхідних для роботи з пацієнтами, які мають фізичні та психомоторні порушення. Крім того, я здобула практичні навички з проведення фізичної терапії, ерготерапії, масажу тощо. Уважаю, що професія фізичного терапевта, ерготерапевта є дуже потрібною, особливо в наш час. Через війну тисячі людей отримали травми та поранення. І саме ми, реабілітологи, можемо допомогти відновитися, повернутися до повноцінного життя».

Майя Карабінюш, студентка медичного факультету (спеціальність «Медицина»; на нижньому знімку), також ділиться думками: «Професія лікаря потрібна споконвіків, адже здоров'я людини є чи не найважливішою цінністю. Водночас лікарська справа надзвичайно складна; і кожен, хто вирішив проходити такий тернистий шлях, повинен це зрозуміти. Вступати на медичний факультет я вирішила, коли ще була в 5 класі. Спочатку виникло просто несвідоме бажання через любов до біології та хімії, а вже

в 11 класі вирішила остаточно. Батьки поставилися нейтрально, навіть дещо були здивовані, бо в сім'ї немає лікарів. Я обрала спеціальність «Лікувальна справа» в УжНУ. Наразі закінчила перший курс. Люблю вчитися. Мені цікаво, але буває й складно. Безмежно вдячна всім викладачам за ґрунтовні знання з анатомії, гістології, англійської мови за професійним спрямуванням, медичної хімії, біомедичної фізики, латинської та з дисциплін за вибором. Усе це – дуже важливо для майбутнього лікаря. Слід опанувати значний обсяг матеріалу за короткий термін. До того ж потрібно все знати досконало. Також удячна за підтримку батькам, які розуміють мене, та, звісно, моїй групі. Вона дійсно була дружна. Ми пояснюємо одне одному, підтримуємо... Надзвичайно шкода, що на медичному факультеті щороку групи змінюють. Але загалом я задоволена навчанням. Перший семестр видався легшим, адже опанували й такі предмети, як «Громадянська освіта», «Охорона праці». А ось у другому довелось вивчити значно більше, тому часто я й однокурсники мали безсонні ночі».

Укотре можемо переконатися, що медичний шлях – важка праця із самого його початку.

Цінуємо працю всіх причетних до цієї сфери. Разом подолаємо будь-які труднощі й збудуємо здорове та щасливе майбутнє!
Валерія Бороховська,
студентка
відділення журналістики.

Замість відпочинку – кар'єра

Як студенти-інженери проводять літо

Триває не лише час відпочинку та розваг, а й можливість здобути цінний досвід, нові знання. Багато молоді на канікулах поєднує приемне з корисним.

Ось деякі інженери стажувалися за фахом. Це – ще й чудовий шанс на практиці застосувати вивчене, ознайомитися з роботою фахівців у різних галузях.

Михайло Банга, закінчивши перший курс ІТФ, зазначив: «Звичайно, теперішнє літо значно відрізняється від минулого. На мені – величезна відповідальність за навчання, майбутнє. Наразі в планах було розібратися зі всіма боргами з навчання, здати роботи. Практику, на щастя, проходив у рідному селі. Відтак повернувся до звичного темпу життя: допомагаю близьким удома, зустрічаюся з друзями, проводжу час із сім'єю».

А другокурсник Василь Годя розповів: «Пам'ятаю, як після закінчення першого курсу влітку панікував із приводу практики, іспитів, заліків. Насамперед прагнув якнайшвидше завершити сесію, стажування й відпочити. Але згодом усвідомив життєву мудрість: не поспішай, а то людей насмішиш. Так і трапилося: хотів зробити все й одразу – вийшло наперекір. Цього літа я вже в дуже впевненому темпі виконував завдання практики, здобував професійні навички. Важливо не просто стажуватися для галочки, а ознайомитися зі своєю професією. Відтак поринув у пошуки роботи на літо, побачився з друзями та відпочиваю перед початком третього курсу».

Дуже серйозно ставився до навчання, ретельно планував вільний час Павло Розсада, який переходить на другий курс: «Літо для мене – можливість закріпити знання. Практика, вважаю, є невідомою частиною освіти. Мені дуже імпонує те, як викладачі та керівники загалом підходять до цього питання. Приємно бачити, що вони дійсно зацікавлені в нас як у майбутніх фахівцях. Крім того, я ще проходжу курс з архітектури, який придбав. Почав працювати над ним ще в середині першого курсу. Гадаю, це допоможе мені як і в подальшому процесі навчання, так і в працевлаштуванні».

Незалежно від того, обирають студенти відпочинок чи роботу, літо – час для нових відкриттів, розвитку особистості, набуття цінного досвіду, який стане в пригоді в майбутньому. Тож бажаю всім здобувачам фаху із користю провести решту літа!
Анна Саприкіна,
студентка
відділення журналістики.

Призові врожаї

У Мукачеві на дегустаційному конкурсі «Вина Срібної землі-2024» кафедра плодоовочівництва і виноградарства біологічного факультету, яка представляла наш виш, отримала дві нагороди: зразок «Трамінер Рожевий» 2023 року відзначили срібною медаллю (87,2 бала), а інший – «Совінйон Блан» 2023 року – бронзовою (81,6 бала). Загалом участь узяли 32 виробники з понад 110 взірцями.

Організатором заходу виступила ГО «Асоціація виноградарів, виноробів та дистилляторів Закарпаття». Її члени підтримують упровадження системи географічного зазначення для вин, притаманних нашому краю. Збереження й розвиток регіональних сортів об'єднує великий спектр спеціалістів. Ужгородський національний університет також є партнером у цьому напрямку, завдяки чому й надійшло запрошення на конкурс.

Важливою рисою «Вин Срібної землі-2024» став високий рівень проведення: оцінювання відбувалося за міжнародними стандартами дегустації, які ви-

користують лише професійні сомельє. Зокрема, долучилися фахівці з Угорщини та Румунії. Члени журі не обговорювали рішення й уводили результати в режимі онлайн без можливості їх змінити. Готовий рейтинг оприлюднили тільки після завершення події. «Це – один із найоб'єктивніших конкурсів, у яких ми брали участь. Нам було дійсно цікаво», – зауважив Віталій Симочко, завідувач кафедри плодоовочівництва і виноградарства.

Колектив здобуває перемоги вже не вперше. У лютому УжНУ отримав дві нагороди на щорічному традиційному фестивалі «Червене вино» за зразки «Черсеґі Фюсереш» 2022 року та купажу – суміші «Ркацителі» й «Мускату Оттонель». «Ми подали чотири зразки за пів року – і всі одержали відзнаки. Це – добрий результат. Знаємо, де можемо покращити роботу, і з часом будемо вдосконалюватися. Медалі розглядаємо скоріше як досвід, а не нагороди, – підсумовує Віталій Вікторович. – Звичайно, хочеться подати зразки й на всеукраїнські

Фото Володимира Тарасюка

та міжнародні конкурси. То корисно, адже чим частіше береш у них участь і спілкуєшся з людьми, тим більше зростаєш у своїй діяльності. Зайвої інформації на таких заходах не буває, вона завжди підвищує обізнаність».

Усі вина-переможці УжНУ родом із «Деренівки» – навчально-науково-виробничого центру на базі кафедри плодоовочівництва і виноградарства. Перші – білі, притаманні Закарпат-

тя, – сорти були висаджені ще в 2017 р. Сьогодні ж на землі, яка становить пів гектара, налічується приблизно 800 кущів. Це місце відіграє вагомую роль у житті студентів: тут вони проходять навчальні й виробничі практики. Здобувачі освіти мають змогу опанувати технологію виноградарства й виноробства, починаючи з висаджування винограду й закінчуючи виготовленням вина на професійному обладнанні, що

відповідає стандартам. Участь у конкурсі, зі свого боку, дозволяє молоді бачити результат докладених зусиль на власні очі.

У планах на найближчий рік – виготовити перше вино з червоного сорту «Дунай», який уже з'явився в «Деренівці». Бажаємо колективу біологічного факультету нових досягнень та подальших перемог!

Софія Скиба,
«Погляд».

Стартапи молодих учених – крок у майбутнє української стоматології

Як відомо, на початку травня відбувся фінальний етап щорічного конкурсу «Стартап – УжНУ: вперед до інновацій!» Креативні, талановиті студенти й молоді вчені з різних факультетів мали змогу представити свої новітні ідеї та напрацювання.

Дуже вдало себе цього року зарекомендував стоматологічний факультет, узявши участь відразу з трьома проектами, які були реалізовані на базі кафедри терапевтичної стоматології.

Про успіхи та власний стартап-проект розповів за-

відувач кафедри терапевтичної стоматології Мирослав Гончарук-Хомин: «Власне я як завідувач кафедри представляв розробку концепції цифрового стоматологічного навчального середовища, побудованого на основі віртуальної реальності та 3D-моделювання. Ідея насправді дуже проста: створити онлайн-платформу, наповнену навчальними матеріалами у формі презентацій, 3D-об'єктів, інтерактивних компонентів та відеоматеріалів, до якої студент буде мати доступ через свій смартфон. Найважливіше:

взаємодія з цією платформою відбувається в напівігровому режимі теплінгу, тобто просто буквально клацаючи великими пальцями обох рук, наче в грі. Таким чином з'являється можливість одразу для декількох опцій: по-перше, візуалізувати всі необхідні для навчання матеріали в окремому цифровому середовищі з можливістю їх тримірної репрезентації й зробити доступ до таких звідувань і в будь-який час; по-друге – максимально наблизити навчальний матеріал, спосіб його подачі до тих джерел комунікації та цифрової взаємодії, які молоді наразі найближчі та найзрозуміліші. Уявіть, що студент пропустив заняття або ж воно було призупинено у зв'язку з повітряною тривоєю. І ось він приходить додому, бере свій смартфон, відкриває навчальну платформу – і там не тільки книжки й тести, а й, скажімо, тримірна візуалізація стоматологічних наконечників чи щипців для видалення або імитація різних клінічних сценаріїв, змін зубів; і з такими ще й можна взаємодіяти. Перспектива цієї розробки полягає в тому, щоб максимально занурити окремі елементи процесу навчання у віртуальну реальність через використання найпростіших окулярів віртуальної реальності, зображення в яких знову ж таки буде формуватися через смартфон користувача».

Студенти стоматологічного факультету Мар'яна Сушкова та Владислав Булик представляли стартап-проект, спрямований на розробку найпростіших моделей штучного інтелекту для взаємодії з результатами рентген-досліджень у стоматології, а Марія Білей зі своїм проектом «PHOTeeth – підхід до використання фотограмметричного методу в постімплантаційному періоді та під час плануван-

ня протезування» представляла спосіб оптимізації вибору кольору при виготовленні різних стоматологічних ортопедичних конструкцій із використанням методу фотограмметрії.

Обидва проекти, за словами Мирослава Юрійовича, базувалися на тому, аби на основі максимально простих у використанні інтерфейсів програмного забезпечення провести анування стоматологічних ознак, зафіксованих на рентгенограмах або клінічних фотографіях; і потім, зібравши ці «знахідки» разом, фактично «згодувати» їх алгоритму машинного навчання. Після цього, коли в той же алгоритм завантажувалася якийсь новий об'єкт – рентгенограма чи фотографія – то ШІ намагався відшукати ознаки, які він уже знаходив раніше в первинному наборі даних. «Зрозуміло, що моделі штучного інтелекту, які використовувалися для цих проектів, були найпростішими й максимально «юзер-дружніми», але, на мою думку, основна заслуга ініціатив полягає в тому, що студенти вже з 3 курсу мають змогу ознайомитися з принципами роботи штучного інтелекту та машинного навчання, зрозуміти його базові особливості й оцінити перспективу впровадження у власну клінічну практику, виходячи за межі звичного студентського використання технологій ChatGPT, Gemini тощо», – зазначив М.Гончарук-Хомин.

Хочеться також додати, що саме третьокурсниці М.Білей як фіналістки стартап-конкурсу від стоматологічного факультету поталанило потрапити до двадцятки студенток, котрі візьмуть участь у Літній школі з вивчення англійської мови на Кіпрі в серпні цього року. Без сумніву, удосконалення іноземної та застосування її в професійній діяльності позитивно вплине на подальші іннова-

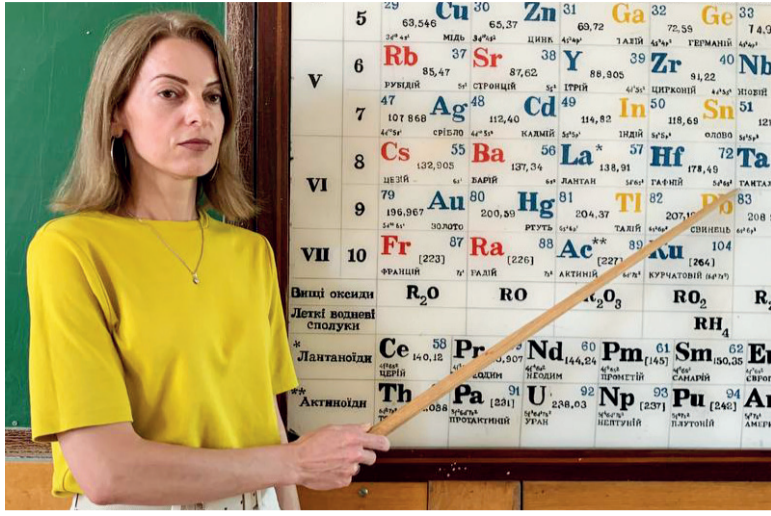
ційні ідеї, проекти та перемоги майбутніх стоматологів.

Варто відзначити, що в період 2021–2023 років стоматологічний факультет тричі посідав перші місця в конкурсах стартапів УжНУ, а в цьому році теж увійшов до призерів. Така позитивна тенденція стала можливою завдяки напрямку впровадженню, пов'язаним із тісним і безпосереднім ознайомленням студентів із можливостями цифрової стоматології під час навчального процесу. Це також було підтверджено в дослідженнях, здійснених на кафедрі терапевтичної стоматології, які пізніше опублікували в скопус-індексованих виданнях. Доступ до технологій цифрової стоматології мотивує студентів до навчання. «Упродовж 2023–2024 років кафедра терапевтичної стоматології активно підтримує Digital Dentistry Society, – наголошує завідувач. – Це нині – найпотужніша міжнародна спільнота в царині цифрової стоматології, завдяки якій здобувачі фаху мають змогу безпосередньо ознайомитися із можливостями інтраорального та позаротового 3D-сканування, 3D-принтингу, фрезерування й функціями відповідного програмного забезпечення, наданого компаніями-партнерами Digital Dentistry Society».

Безсумнівно, подібні досягнення стоматологічного факультету підтверджують як високий рівень знань студентів, викладачів, так і перспективність інтеграції цифрових технологій у медичну освіту. Попереду – ще багато проектів, утілення яких відкриватиме безліч перспектив для молоді й стане кроками назустріч розвитку сучасної стоматології.

Олександр Свеженцева,
студентка
відділення журналістики.

Декади минають, а пам'ять про альма-матер залишається

Мені вдалося поспілкуватися з випускницею хімічного факультету, яка закінчила університет у 2002 році, проте

досі тепло згадує альма-матер.

Ірина Жбора (Щебет) отримала диплом магістра з відзнакою за спеціальністю «Хімія» із кваліфікацією магістра хімії, викладача хімії та екології.

«Найцікавіше в навчанні хіміка лабораторні роботи. Вони завжди динамічні, іноді непередбачувані. Під час таких занять потрібно було показати і теоретичні знання, і креативність, і дисциплінованість, і стресостійкість (іноді сиділи до пізньої ночі)», – розповідає Ірина Володимирівна. Найважливішим тоді здавалося «проводити довгі години, виконуючи різні завдання, готуватися до коллоквиумів». Переживала щоразу,

коли складала сесію: «Згадую, як ніч перед іспитом не спалося, потім намагалася потрапити до першої п'ятірки, щоб скоріше пройти це випробування».

Після закінчення хімічного факультету взяли на роботу до Відокремленого структурного підрозділу «Виноградівський фаховий коледж Мукачівського державного університету». У цьому закладі освіти І.Жбора проходила педагогічну практику ще студенткою, тому керівництво коледжу запросило на посаду методиста та за сумісництвом викладача хімії. Знання й навички, здобуті під час навчання, допомогли зарекомендувати себе.

Також пані Ірина поділила-

ся порадами для теперішніх і майбутніх здобувачів фаху: «У студентські роки ти не тільки набуваєш уміння, які знадобляться в роботі за спеціальністю, а й віднаходиш друзів, нових знайомих, накопичуєш досвід самостійного життя, виживання в різних умовах (особливо коли живеш у гуртожитку). Пам'ятайте: навчання не завершується із закінченням певного закладу освіти, воно триває весь час. Якщо хочеш бути майстром своєї справи – розвивайся, удосконалюйся, цікався, але залишайся людиною».

Кароліна Попович,
студентка
відділення журналістики.

Бакалаврів-міжнародників побільшало

88 молодих фахівців, які опанували спеціальності «Міжнародні економічні відносини» та «Прикладна лінгвістика» (12 – із відзнакою), отримали дипломи бакалавра в конференц-залі УжНУ 16 липня.

Розпочав захід декан факультету міжнародних економічних відносин, професор Микола Палінчак: «Ви здобули необхідні знання, знайшли друзів. Професорсько-викладацький колектив робив усе можливе, щоб ви стали не лише фахівцями своєї справи, а й гідними патріотами нашої держави, оскільки після закінчення війни ваші спеціальності будуть потрібні для відродження країни». Очільник підрозділу згадав і про труднощі, із якими зіткнулися студенти за період здобуття освіти, відзначив діяльність здобувачів фаху на наукових форумах, за прог-

рамами міжнародних обмінів, у спортивних змаганнях, конкурсах художньої самодіяльності. Відтак вручив грамоти-подяки.

На урочистості завітав і Юрій Гузинець, заступник голови Закарпатської ОВА. Гість мовив: «Сьогодні завершилась одна частина навчання, але попереду – інша: як на мене, відповідальніша. Після цього кроку ви станете тими фахівцями, котрі будуватимуть майбутню Україну».

Випускники Іван Синетар, Анна-Діана Йовбак і Марія Лавер віддали шану Збройним силам України й подякували кожному працівникові рідного факультету за докладені зусилля. «Дуже добре, що всі змогли зібратися. На жаль, навчання припало на не найкращі часи: спочатку епідемія COVID-19, далі – повномасштабне вторгнення. Ми зберегли дух дружби, хоч бачилися

тільки на першому курсі. Хочу подякувати однокурсникам за пройдений шлях і, звісно, усім викладачам за те, що провели нас», – додає І.Синетар. Насамкінець пролунала пісня «Старі фотографії» у виконанні гості Дарини Білусяк, а присутні згадали приємні моменти, переглядаючи відео зі спогадами.

Настановами ділилася заступниця декана ФМЕВ, докторка філософії Діана Стеблак: «Випускники, ви є нашою гордістю! Будьте мудрими й терплячими в пізнанні світу, щиро зацікавленими в тому, що робите, і щасливими в кожну мить життя! Перед вами – безліч доріг!»

Не для всіх вручення дипломів стало фінішною прямою: чимало бакалаврів планують здобувати ступінь магістра.

Софія Скиба,
«Погляд».

Туристи УжНУ

корисно подорожували

Студенти першого та другого курсів факультету туризму та міжнародних комунікацій, які опановують спеціальність «Туризм», вирушили в незабутню подорож до села Колочава, що розкинулося серед густих лісів та величних гірських вершин Дарвайка, Стримба та Барвінок, омиваючись сріблястими водами річок. Цей мальовничий край став місцем проведення виїзної частини практики, де здобувачі фаху мали змогу вивчати важливі аспекти своєї галузі та на власному досвіді відчуття краси й унікальності Карпатських гір.

Стажувальники зупинилися для проживання на біобазі УжНУ

«Колочава», де мали комфортні умови й для відпочинку. Доценти Уляна Ханас та Руслана Кривенкова, керівники практики, розробили програму, яка охоплювала пішоходний маршрут на полонину Красна, екскурсію до Вільшанського водосховища, огляд визначних пам'яток, ознайомлення з туризмом і рекреацією в Колочавській територіальній громаді й загалом на природоохоронних територіях, а також відвідування заказника «Глуханя», водоспаду «Шипіт» та підйом на крісельному витязі схилом гори Гімба.

Максиміліан Бабинець,
студент
відділення журналістики.

Наші студенти прагнуть вершин!

Першокурсники географічного факультету (кафедра географії та раціонального природокористування) піднялися на Говерлу. І це – у межах практики!

Молодь змогла не тільки застосувати знання на практиці, а й відпочити від буденності, поєднати з дивовижною природою, мати фізичну активність.

Похід тривав 5 днів. Здобувачі фаху досліджували ландшафтні комплекси, біорізноманіття, ґрунти та все, що має безпосередній стосунок до спеціальності. Це стало чудовим початком у професійній кар'єрі.

Ольга Коровська,
студентка
відділення журналістики.

На географічному факультеті збираються орієнтуватись...

Географічний факультет із початком нового навчального року планує відкрити гурток спортивного орієнтування. Ініціаторкою стала голова студради Каріна Орос.

Обраний вид спорту поєднує фізичну активність з інтелектуальною. Головна мета – пройти маршрут якнайшвидше

та відвідати всі контрольні пункти на місцевості з допомогою карти й компасу в правильному порядку.

Гурток стане просто знахідкою для тих, хто прагне розвивати навички орієнтування на місцевості, водночас насолоджуючись природою й фізичною активністю. Це допоможе

студентам практично застосувати здобуті знання, а ще подарує чимало спілкування!

За планом, членів гуртка ознайомлять з основними елементами роботи. Також, звичайно, організуватимуть тренування просто неба, формуватимуть команди відповідно до кількості учасників. У

перспективі – навіть розробка індивідуального посвідчення гуртківця.

Запропоновано різноманітні дистанції, на яких студенти відточуватимуть спортивну та фахову майстерність: марафон (2–2,5 год.), наддовга (1,5–2 год.), довга (1–1,5 год.), продовжена (45–55 хв.), середня (30–40 хв.),

коротка (25–30 хв.), надкоротка (18–25 хв.), спринт (12–15 хв.), суперспринт (8–10 хв.).

Хто вестиме гурток – ще не відомо, але це буде хтось із викладачів факультету. Отож, географі, долучайтесь!

Ольга Коровська,
студентка
відділення журналістики.

Для нащадків

Любі патріотичні нащадки української землі, пишу вам цього листа, щоб завжди пам'ятали, хто ви та звідки, і залишу трохи своїх щирих почуттів!

Мене звали Валерія Бабич, можна просто Лера. Я – звичайна українська дівчина. 19 років. Просто зараз проживаю новий історичний етап нашої держави й, відверто, не думала, що моя молодість буде саме такою. 24 лютого 2022-ого життя, як і всіх українців, поділилося на «до» та «після». Постійні обстріли, загублені життя мільйонів невинних людей і страх: за теперішнє й майбутнє. Я не хвилююся, що ми не переможемо, адже перемога – єдиний варіант для щасливого майбутнього, щоб ви, наші нащадки, збудували ту саму країну, за яку ми всі так довго боремось! Та чому це все відбувається і як ми до цього дійшли?

Від початку існування московії Україна систематично страждала. Але візьмімо до уваги ос-

танні два століття, а саме XIX та XX. Із XIX почали виникати відомі українські політичні організації, як, до прикладу, Кирило-Мефодіївське братство, де одним із членів був провідник відродження Тарас Шевченко, або ж Головна Руска Рада... У відповідь на це та на перші журналістські видання й збірки, написані українською мовою, російські імператори посилюють утиски наших мови, культури. Найжорсткішими розпорядженнями тоді були Валувський циркуляр 1863-ого та Емський указ 1876 р. Далеко не перші дзвіночки... Далі, на початку XX століття, утворена УНР (до складу якої, до речі, уже належав Крим). Потім через кілька історичних подій нас усе ж приєднали до СРСР. Це було недобровільним рішенням, але, на жаль, владу тоді вдалося захопити більшовикам. Наш народ зі своєю мовою та культурою знову опинився під величезним тиском москвитів. Достатньо згадати Розстріляне

відродження, Голодомор або шістдесятників, коли частина з них теж була вбита, доведена до самогубства, заарештована...

Із початком незалежності українці продовжували боротися за рідні землю, цінності, культуру, мову. Була Помаранчева революція та Революція гідності. Далі – 2014 рік: окупація Криму, частини Донбасу. Зрештою, повномасштабне вторгнення в 2022-ому...

Пригадавши, зокрема, ці історичні події минулого та теперішнього, слід зробити один висновок: росія впродовж століть намагалася вщент знищити нас, стерти із землі Україну та переписати історію. І попри криваві дії, тиск та пропаганду це їм ніяк не вдається. Бо як писав Степан Бандера, «самостійну державу може здобути собі український народ тільки власною боротьбою і трудом». Без цього дійсно нікуди. Важливість вищесказаного постійно підкреслює наша інтелігенція: «Гомоніла Украї-

на, довго гомоніла, довго-довго кров степами текла-червоніла» (Т.Шевченко); «не пора, не пора, не пора москалеві й ляхові служити!» (Іван Франко); «малоросійство – це не політика і навіть не тактика, лише завжди апріорна і тотальна капітуляція» (Леся Українка); «над Україною нависає зловісна двоглова тінь російського імперіалізму, який тільки й чекає остаточного колапсу нашого суспільства, щоб запустити хижі пазури в живе тіло нашого народу» (В'ячеслав Чорновіл); «у кожній нації свої хвороби. У Росії – невиліковна» (Ліна Костенко)...

Прикладів можна навести ще багато, та, думаю, і так усе зрозуміло. Мої предки довго змагалися за щасливе майбутнє, однак боротьбу зараз має завершити це, наше, покоління, адже всі справжні українці усвідомили сьогодні те, що безпідставно приписують Григорію Сковороді, але, на жаль, залишається актуальним: «Ми

переможемо лише тоді, коли усвідомимо, що за Україну треба не вмирати, а вбивати». І ми це зробимо! Для наших предків у якості поваги за їхню боротьбу, заради теперішнього спокою нашого покоління та заради вас, нащадки, вашого щасливого майбутнього в незалежній Україні!

Відверто, я, як і всі, утомилася від бруду й жорстокості нашого ворога. Утомилася читати ці жахливі новини... Я – проста дівчина Лера. 19 років. Я не була до такого готова, не знала добре історію до війни та не думала, що росія – масштабне зло, яке мучить нашу неньку аж так давно. Але тепер усе змінилося. І бажаю вам не припускати тих помилок, що і я та багато українців. Якби ми добре знали й усвідомлювали все, то страждати довелось б значно менше. Тому прошу вас: будьте кращими за нас і бережіть нашу Україну!

Із повагою
проста дівчинка Лера!

Вулиця Олександра Грибоєдова – відтепер Івана Коршинського.
Це – лікар-хірург, доцент альма-матер, заслужений лікар України, народний депутат України II скликання, один з авторів Конституції України, політв'язень концтаборів.

Хочеш?

Хочеш, на Перемогу поїдемо в Крим?
На берег країни, що виборє мир.
Хочеш, тобі подарую букет?
Щоб очі солодкими стали, як мед.

Хочеш, тебе закружляю в танго
У світлий день нашого вінчання.
А хочеш після, як в романі писаря,
Я кохатиму тебе аж до самого кінця!

Валерія Бабич,
студентка
відділення журналістики.

ОГОЛОШЕННЯ

Залікову книжку, видану Віктору Юрійовичу Данелюку, студентові 5 курсу стоматологічного факультету, **уважати НЕДІЙСНОЮ.**

Гандбол чи журналістика? А може, поєднати?

Запрошую читачів у захопливий світ журналістики та гандболу, де талановита дівчина поєднує дві сфери життя, які начебто далекі одна від одної. Андріана Марцин навчається на відділенні журналістики. Однак не лише заглиблюється в таємничий світ інтерв'ю, репортажів, а й вражає неймовірною вправністю на гандбольному майданчику.

Життя спортсменки та медійниці – і про безсонні ночі, витрачені на тренування, і про години роботи з текстами, проведені за комп'ютером. Майбутня чемпіонка здобувала знання

в Ужгородському ліцеї імені В.С.Гренджі-Донського. Десь у п'ятому класі вчитель фізкультури Руслан Лошак повів шкільну команду на матч «Карпати» (Ужгород) – «Галичанка» (Львів). Саме після цього поединку Адріана вирішила, що спробує себе в такій грі. Це – той вид командного спорту, де почуватися на своїй хвилі. «Гандбол для мене – як друга сім'я», – зізнається спортсменка. Першою тренеркою дівчини була відома фахівчиня Діана Беке.

Після 7 класу А.Марцин перейшла до спортивного ліцею. Спочатку грала за СДЮСШОР

«Карпати» (приблизно 7 років). Після початку повномасштабної війни команда тренувалася за кордоном. Там дівчина 2 місяці відточувала ази майстерності в угорському клубі «Гайдунанаш». Зрештою, повернулася додому, в Україну. Чекав сюрприз... Головний тренер «Карпат» Борис Петровський запропонував приєднатися до головної команди. Звичайно, дівчина погодилася й ось уже 3 роки захищає честь закарпатського клубу.

Добра гра нашої героїні та її колежанок приносила результати ще в СДЮСШОР. Головні нагороди: титул чемпіонки України серед команд 2005–2006 років народження за сезон 2018–2019 рр., багато виграних матчів на обласних та закордонних турнірах, зокрема в Сербії, Данії, Румунії (де визмагали «золото»), Словаччині, Угорщині (де також потрапили до чільної трійки). Після закінчення ліцею спортсменці присвоїли звання кандидатки в майстри спорту.

У складі головної команди «Карпати» теж має чимало досягнень, зокрема разом із дівчатами стала дворазовою віцечемпіонкою жіночої суперліги та Суперкубка України, володаркою вітчизняного Кубка. Ще грала в угорській лізі NB-II, де минулого сезону посіли третє місце. Крім того, літали до Італії на інтернаціональний турнір: повернулися з першим

місцем. А зовсім нещодавно А.Марцин стала другою на чемпіонаті України з пляжного гандболу й тепер очікує посвідчень майстрині спорту з гандболу та пляжного гандболу.

Удало розвиває й журналістську кар'єру. До того ж веде акаунти свого клубу в соцмережах, пише статті про спорт для одного із сайтів. «Після закінчення гандбольної кар'єри, думаю, повністю зосереджусь на журналістиці. Хочеться більше попрацювати десь у футбольному клубі через те, що дуже притягує саме ця сфера спортивно-медійної діяльності. Намагаюся здійснити й дитячу мрію», – ділиться планами дівчина. Також вона дуже любить коментувати гру. Спочатку себе бачила тренеркою, але з початком повномасштабного вторгнення стала думати й про журналістику. Мотивує нашу героїню відома спортсменка медійниця Влада Сідан: «Я за нею стежу в інстаграмі вже давно, але найбільше надихнуло те, що після закінчення занять спортом можна залишитися в ньому завдяки саме поєднанню із журналістикою». До речі, нещодавно, 2 липня, був День спортивного журналіста. Тож бажаю всім причетним, зокрема Адріані, максимально реалізуватися в обох напрямках.

Мирослава Глагола,
студентка
відділення журналістики.

ДО УВАГИ ЧИТАЧІВ!

Читайте «Погляд» на сайті УжНУ за покликанням: uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-poglyad/issues. А з найважливішими матеріалами номера ознайомлюйтеся на сторінці нашої газети в соціальній мережі «Фейсбук»: www.facebook.com/uzhnu.poglyad.

ПОГЛЯД

Орган вченої ради Ужгородського національного університету. Замовлення № 1613. Ціна – безкоштовно. Виходить щомісяця. Номер підписано до друку 06.08.24. Засновник і видавець – ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 88003, м. Ужгород, вул. Підгірна, 46. Номер надруковано у видавництві «А-Прінт»; 46010, м. Тернопіль, вул. Текстильна, 28. Тел.: (352) 52–27–37, 067–350–17–94. Наклад – 1000 примірників. Формат А3, 2 ум. друк. арк. Реєстраційне свідоцтво ЗТ № 449/41 від 7.02.2008. Відповідальність за зміст публікацій покладається на авторів. Відповідальний за випуск номера: В.Ю.Тарасюк.

Головний редактор:
В.Ю.Тарасюк.

Художній редактор:
С.Ю.Скиба.

Коректор:
М.Б.Гараздій.

Адреса редакції: 88016, м. Ужгород,
вул. Університетська, 14 (ауд. 424).

Поштова скринька:
poglyad@uzhnu.edu.ua

Телефон редакції:
067-880-85-71.